

ХАНТЫ ЯСАҢ

Основана
1 ноября 1957 года

07.12.2023
№23 (3635)

Округ ёмаңхәтл пида!

Нуви сәңхум район Касум вош вўлы лавдты ёх. Н. Вах вўюм хур

Округ мир
кўтәлн яма
вәлты ода йил

» 3

Ащел
вер елды
тәлдә

» 10

Вәнт
кәртәң
ёх

» 14

Москва хон вошн округев ванлҗасы

Ас потты тылҗш 23-мит хәтлән Москва хон вошн ВДНХ тәхийн «Россия» вулаң хәрн Ёмвош округев верәт ванлҗасыйт. Тәм вулаң хәрн иса Россия 89 мўвәт дыв тәс верлал ванлҗәдәт. Мўң Югра мўвев олаңән округ кәщә не Наталья Комарова путәртәс.

Щив юхтум мира вў-ща ясәәт Уральской федеральной округ кәщә хә Владимир Якушев лупәс.

» Урал мўв мўң Россия мўвев пәта так шәнш пеләк, Югра па Ямал мўвнән, щит энергетической сәмнән. Тәм мўвнән хуши әнтә тәп мўв илпи таш нух вў-ды, тәта хурамәң вошәт омәслыйт па әл мир пәта мосты верәт ләщәтлыйт, – лупәс В. Якушев.

» Югра мўвев мет тынәң таш – щит хәннехуятәт. Дыв така рәпиттәд пәта мўң мўвев мет така

па вулаңа йил. Мўң округевн 139 арат арсыр мир кўтәлн ләхсәңә вәлләт па рәпитләт, – ясәң тәс Н. Комарова.

Югра мўв хәтл округ кәщә неңев пида әшколайн вәндтыйлты нявремәт па студентәт пўншсәт, мәта хуятәт сыр-сыр кәсупсәтн нух питсәт.

Мўвев олаңән путәрт-малн Н. Комарова лупәс, хути тәта мет ар мўв илпи питты вуй вўды па карты пун хўват нуви тўт мәды. Юхи хәщум вет ол мәр тәта 14 йилдуп мўв илпи таш нух вўты тәхи пўнш-сы, хута 120 млн тонна

нефть вәйтсы.

Югра мўвн машинайт яңхты ар әш омәслы. Сәрханл вош пўңәлн Ас мухты кимит вән нураң верды. Щит мўң Россия мўвев пәта вән унтаса йил.

Ищиты тәта индустриальной паркәт, технопаркәт пўншлыйт. Нягань вошн 270 га хўват «особая экономическая зона» тәхи верды, щәта арсыр тәм йис верәт ләщәтлыйт па йилдуп рәпата тәхет тывты питләт.

Округевн мир ямәлды па тәлаңә вәлды вера ар әр пунды. Тәта мир ямәлды пәта 17 вән немасыя тәхи рәпитл. Сәрханл вошн «Центр охраны материнства» тәхийн ол мәр лапаткем шураә ай пушәх сема питл.

Щи арсыр верәт олаңән ВДНХ тәхийн Югра мўвев ванлҗаты хәрн вантты па уша верты рәхл.

Н.В. Комарова ванлҗупсыйн

» Мўң вәллүв, рәпитлүв, елды вәлупсы олаңән нәмәслүв. Щит эвәлт Россия мўвев мет вулаңа йил. «Россия» ванлҗупсы унтасн мўң мўвев олаңән ар мир уша павәтләт, – лупәс Н. Комарова.

Внутренней политика департамент айкел хәнты ясәңә тулмаштәс:
Надежда Ильина

Йилдуп поступсәт вўсыйт

Ас потты тылҗш 27-мит хәтлән округ дума Ассамблея ёх мирхота әктәщийлсәт па 29-мит хәтлән дума кәт мирхотнән вәснән. Щи пурайн йилдуп ола округ бюджет вўсы па па арсыр мосты верәт нух вантсыйт.

Бюджет олаңән вух лў-ңәтты департамент кәщә не В. Дюдина айкел тәс. Тәм бюджет округ 2023-2026-мит олаәт социально-экономической прогноз щирн ләщәтсы. Щиты 2024-мит олн округ доход вухәт 339,8 млрд шойт вуха питләт, тәруптәты вухәт па – 376,8 млрд шойт вух.

Округ дума кәщә хә Борис Хохряков лупәс, хути округ бюджета мет ар вух налог вухәт эвәлт йил. Щит рәпата тәхет ёша павәтты вухәт эвәлт, рәпитты хәннехуятәт тылҗш вухәт эвәлт ищи налог вух вўды.

Щәлҗәтә депутатәт инь-щәссәт, муй арат вәлды хот йилдуп олн омәсты питлды. Сәрханл вош пўңәлн Ас мухты кимит вән нураң омәсты пәта муй арат вух щи вера округев эвәлт есәлды.

Округ бюджет йилдуп ола программа щирн ләщәтсы. Щит «Вәндтәты верәт елды тўңширәңә тәты», «Мир ямалты верәт йилдуп щирн ләщәтты», «Әл мира па нявремәң хоттел ёха нәтты вер», «Машинайң әшәт верты па ләщәтты щирәт», «Хот омәсты верәт».

Мўң округев луваттыйн 37 арат региональной вер

ләщәтды, мәта угәт унтасн мирев вәлупсы яма па тумтака йил. Щит «Округ вошәт па кәртәт кўтн әшәт», «Тәм йис әшкола», «Нявремәт сема питты пурайн хоттел ёха вухәң нәтупсы».

2024-мит олн районәта па ай вошәта кредит вух есәлды, дәлн щи районәт, хута товийн па сўсн машина әш әнтәм, дәтутәт па пурмәсәт лапкайта тәты ат веритсәт. Щи тумпи вәлды хотәт, яңхты әшәт тўңширәңә ләщәтты щир ат тәйсәт. Щи округ бюджет поступсы кәт дума мирхотн вўсы, мәта угәт и хәтл мәр версыйт.

Ищиты Ассамблея па Дума мирхотнән пурайн увәс мирәт ясәңәт олаңән путәр мәнәс. Депутатәт образования департамент кәщә хә А. Дренин путәр хәләнтсәт. Лўв путәртәс, мәта тәхет округев хуши рәт ясәңәт пида рәпитләт, муйсәр нәтупсы дыв ёша павәтләт, муйсәр верәт щи пәта верлыйт. Щит Ас-угорской институт, әшколайт, рәт ясәңәнән газетайт па журналәт есәлды тәхет, радива па телевидения хўват етты программәйт. Щәлҗәтә сыр-сыр кәсупсәт, вәндтәты хәрәт тәләт, непекаәт есәлдәт па па ар мосты ут верләт.

Путәр хәншәс:
Надежда Вах

Ши олаңан вэн мирхотн уша павәтсүв, хута округ кәща не Наталья Комарова путәртәс, хутыса правительстваев тәм 2023-мит одн рәпитәс, муйсәр йилуп верәт тәм одн округевн тывсәт. Мирхот Ас потты тылащ 28-мит хәтлән округ дума 26-мит мирхот пурайн вәс.

Округ мир күтәлн яма вәлты ола йил

Ши мирхот елпийн округ кәщаев Югра мўвев хўваттыйн иса вошәта йңхәс, мир пида вәйтантиләс. Щәта уша павтум верәт олаңан лўв интәм мирхотн путәртәс. Округ мир пәта щит шеңк мосты верәт.

» Мўң мет вулаң верев – щит округ мир вәлупсы ямашәка верты. Ши пәта мўң 12 национальной проект щирн рәпитлўв, мәта утәт Россия мўвев кәща хәйн партсийт, – лупәс Н.В. Комарова.

Округ кәща не Н.В. Комарова. admhntao.ru сайт эвәлт вўюм хур

Лўв ясәңдал щирн, Югра мўвевн па тәхет киньщи хәннехуятәт аршәк ол вәл-ләт, тәта ар январем сема питыйл, ши вер хўват мўң мўвев Россия хўваттыйн хәтмит тәхийн вәл. Ши тумпи Югра мўвев хәлмит тәхийн вәл, ши тәхет пида, хута мет яма па тәса мир пәльнициятн лекцитлдыйт.

» Тәм ол яң тылащ мәр мўң мўвевн пәльнициятн 14248 хуят йилуп йис шўңкәт унтасн ямәлсыйт. Мўң щиты верлўв, ләдн интәм па елды округевн вәлты мир па вошәта, па мўвәта лекциттыйлды ал йңхсәт, ләдн дыв мўң мўвевн яма атлекцитсыйт, – лупәс округ кәща не.

Щәлта лўв лупәс, 2023-мит одн Югра хущи вәлты мир 91 социальной нәтупсы еша холумсәт па щиты дыв нўшайдал, тўңматты щир тайсәт. Щимәщ нәтупсәтн 450 шураc хуят мәсы.

Округевн 2023-мит ол мәр 900 шураc квадрат-

ной метра йилуп вәлты хот омәссы, ши унтасн 14 шураc семья йилуп хота касәлсәт.

Па и мосты вер олаңан Н.В. Комарова лупәс – щит систам йиңк. Лўв ясәңдал щирн, тәм ол сухәнтал вәнты Сәрханл район Фёдоровской кәртән, Нефтеюганск вошн па Приобье вошн систам йиңк верты шўңкәт омәслыйт. Ши унтасн ешавәл, мўң мўвевн 134,3 шураc хәннехә хотлән систам йиңк яньщты олңитләт.

Ши юпийн кәща неңев Сәрханл вошн Ас мухты нурәл олаңан лупәс, хуты щит сорашәк верлы. Ши нурәл олңитты елпийн па сухәнтал вәнты 45,56 километра хўват әш питл.

Тәм ол Россия мўвев Президентән В.В. Путинән Ёмвош «Город трудовой доблести» немн мәсы. Минстрой хәншты вер щирн, Ёмвош па вән вошәт күтн мет комфортной воша лўңәтды. Наталья Владимировна Югра мўвевн вошәт, кәртәт кәща

еҗа, правительствайн, дума хотн рәпитты хуятәта вән пәмәщипа ясәң лупәс, хуты округ мир яма вәлты щира ийха ешн кәтләсман рәпитләт.

Щәлта округ кәща не лупәс, хутыса елды 2024-мит одн рәпитты питләт. Лўв вошәт па кәртәт хўват йңхман, мир пида путәртман, кәща ех пида «Дорожная карта» немпи вулаң непек ләщәтәс.

Ши непек хўват елды Ёмвошн хўд эвәлт дөтутәт ләщәтты вән хот омәсты ләңхаләт, щит Уральской федеральной округевн мет вән щимәщ тәхи питл. Щиты 2025-мит одн 1800 мултас тонна арат хўд эвәлт дөтутәт верты питлдыйт, ар хәннехә щәта рәпата вәйтләт.

Ас потты тылащ 22-мит хәтлән Россия мўвев кәща хә В.В. Путин 2024-мит ол «Хотгел ех ола» альщәслә. Щит Россия мўвевн вәлты мир унтасн версы, ләдн мўң мўвевн аршәк январем сема ат питәс. Югра хущи январемәт тайты

еҗа иса пурайн яма лавәлдыйт, дыв ям тылащ вухн сухуптәдыйт. Н.В. Комарова мирхотн лупәс, хуты йилуп ол вўш эвәлт «Югорский семейный капитал» вухәң нәтупсы кимит муй па елды январем сема питтыйн еша холумты рәхл, сыры ши нәтупсы тәп хәлмит па елды сема питум январем пәта вўты рәхәс. Ши тумпи елды ол юпийн ши непек щирн январемәт тайты ех аршәк вухн мәты питлдыйт. Сыры щит 150 шураc шойт вух вәс, интәм ши нәтупсы 177 шураc шойта йил. Мосл лупты, 2023-мит одн 3434 семья тәм нәтупсыйн мәсы.

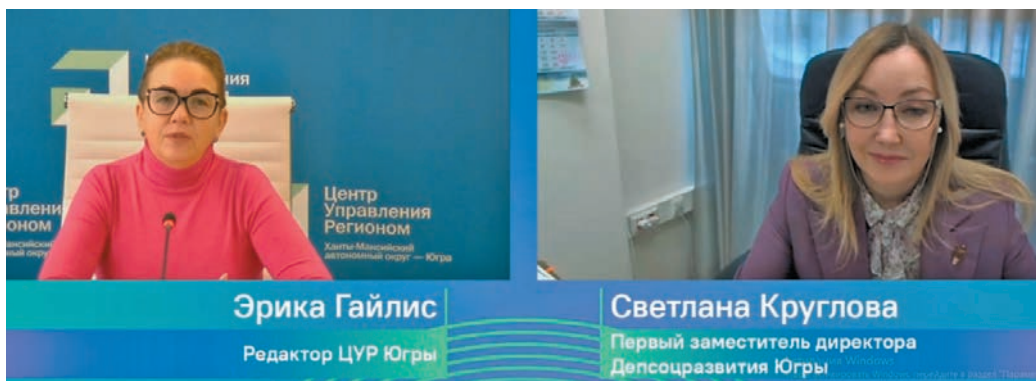
Щәлта Наталья Комарова лупәс, хуты елды ол Югра мўвевн мир күтәлн йахә кәтләсман, ләхсәңа вәлты ола йил, рўщ щирн – «Год народного сплочения в Югре». Щимәщ нем округ мир пирисәт, ләдн мўң мўвевн вәлты арсыр мирәт күтәлн ләхсәңа, пилаңа, яма ат вәсәт.

Мирхот етшуптәты пурайн округ дума кәща хә Борис Хохряков округ кәща путәр олаңан щиты лупәс:

» Мўң интәм кәща неңев эвәлт вән путәр хәлән-сүв. Лўв иса мосты верәт олаңан путәртәс, мўң уша версүв, Югра мўвев арсыр верәтн олаңмит тәхийн вәл. Щирн Югра мўвев кәща ям па мосты ух неңа вәл. Елды мўңева мирев яма вәлты щира ищиты йахә кәтләсман рәпитты мосл.

Путәр хәншәс:
Надежда Рагимова

Хәннехуятта нётты пата рәпитлät

Ас потты тылăщ 23-мит хätлän онлайн ширн Югра социальной развития департамент тăхи кəща лăңкär не Светлана Круглова пидä вäйтантупсы вэс. Лүв тәм ол мäнты рəпатәел олаңан путärtäс.

Мет олаңан лүв «Агентство социального благополучия» тăхи олаңан ай тэс. Щи тăхи лəщätты олаңан дывтəнл думäс версät. Па иса тäm ол мär щи вер äхтйин рəпитсät. Сыры щит «Центр социальных выплат» тăхи вэс па айкемн ол мär рəпатәел па ширн версэл. Ищиты шив социальной координаторät кärätсыйт. Интäm щит вэн рəпата тăхи, хута шураскем хуят рəпитл, щимäщ тăхет кашäң районän вэллät. Ин кашäң хуятн щи рəпата тăхи вэды. Дыв хоттел хуятäта сыр-сыр суртän, верät лəщätты нётлät.

Агентства тăхи ех ищиты äңкиды-ащиды хäщум нявремät пидä рəпитлät. Щи унтасн тämхätл округев луваттйин тəп и тăхи вэл, хута шəкащты нявремät вэллät. Щит Ёмвошн, хута яң айлат ех тäйды. Иса 99% арат шəкащты няврем хоттел ехн енмälдты вүсыйт.

Па и вэн рəпата, щит СВО хуца дälясты еха па хоттел хуятлала нётты вер. Округевн ар мосты поступсы вүсы па нётупсы лəщätты, дälн дälясты хуятäта па дыв хотäң

хуятлала кенашäk ат вэс. Щиты тäm верн 25 арат вухäң па äл нётупсы лəщätты. Интернет унтасн хәннехуятät вантты веритлät, муйсär нётупсät вэллät па хутыса щит еша павätты рäхл. Ищиты округевн мобилизованной ех пата немасыя социальной паспорт версы. Щит ищи интернет мухты лəщätты. Щäта иса мобилизованной хуят па лүв хотäң ехлал олаңан хәншман вэл. Муйсär нётупсы дывела мосл, мäта нётупсы олаңан дыв уша версät па хутыса щит лəщätты.

Тäm ол Россия мүв луваттйин «Защитники Отечества» фонд тăхи версы. Щит шеңк мосты вер. Мүң округевн щимäщ тăхи ищи пүншысы па щитумпи кашäң районän щит фонд тăхи хуятät мир пидä рəпитлät. Югра мүвн вэлты мир пата щит вэн нётупсыя вэл. Социальной тăхет щит фонд пидä и нумäсн, и әрн рəпитлät.

Тäm хätл вэнты 3,5 шураc мултас хоттел ех сыр-сыр верät олаңан иньшäссät па нётупсы еша павätсät. СВО хуца дälясты хуят хоттел ех

пата немасыя социальной координатор вэл. Ищиты дыв пидäла Агентства эвälт 200 хуят па 130 психолог хуятät рəпитлät. Иса округев рəпата тăхет күтэлн ийха катлäсман рəпитлät, щит 160 арат сыр-сыр тăхи. Щит äнтэ тəп социальной верät тэты тăхет, ищиты щит пəльницайт, вэнлätты тăхет, рəпата кәншты па культура тăхет рəпитлät. Мосл лупты, хуты СВО хуца дälясты па хоттел хуятät пата щит нётупсät иса тəрум пата лəщätлйит. Округевн дälясум ех пата Сэрханл вошн социально-реабилитационной тăхи вэл, хута ипудяң 50 хуят ймälтйылды шир тäйлät. Щäта нумсäң хуятät рəпитлät па сыр-сыр тäm йис лекщитты щүңкät вэллät, щит тăхи дälьн мəшмälтум хуятäта вэн нётупсы тэл.

Елды кəща лăңкär неңев путärtäс, хуты округевн арсыр йилуп верät лəщätйыллйит. Тäm пүш ищи кät федеральной проектүвман вэллät. Итл – щит пирäщ па хүв мär кашитты хуятäта нётты вер, мäта ех күрлалн яңхты äн веритлät. Щиты иса ол мär

200 хуят вантман тäйлät. Кимит вер – щит нявремäң хоттел хуятät пата многофункциональной тăхи рəпитл, хута сыр-сыр суртät тäйты семьяйт вантман па нётман тäйты питлйит.

Елды округ мирн иньшäссы, вэллät муй äнтэ округевн щимäщ хотät, хута атэлт вэлты пирäщ муй па кашäң хәннехэ тäйты веритлйит. С. Круглова юхды лупäс, хуты округ луваттйин щимäщ 15 государственной па хэлум негосударственной тăхи вэл. Ёмвошн щимäщ тăхи Шапша кертän рəпитл, хута 300 мултас щом äн тäйты пирäщ хуят вэл. Дыв щäта иса вантман тäйлйит, лекщитлйит, дälпätлйит, сыр-сыр мосты верät дыв пätäла лəщätлйит. Ищиты Ёмвошн немасыя вэлты хотät вэллät, хута хот äн тäйты пирäщ ех вэлты веритлät па дыв ищи нётты питлйит. Щит тумпи Ёмвошн детский сад иты тăхет вэллät, худта хätл мär пирäщ па кäши-мэш тäйты хуятät төтлйиты шир вэл. Дыв пätäла щäта ищи сыр-сыр верät лəщätлйит, хätл мär вантман тäйлйит па етн хотäң хуятлалн юхи вүлйит. Щит тăхи рəпата олаңан **8-800-301-44-43** телефон хүват уша верты рäхл.

Мет олаң щимäщ тăхета Вулаң, Отечественной дälьн дälясум, СВО хуца вэлум па мəшмälтум хуятät, дälь пурайн рəпитум ех вүлйит.

Хуйтат лäңхалät ки тäm путär вантты па хэлäнтты, ЦУР Ханты-Мансийского автономного округа – Югры тăхийн вэл.

Путär хәншäс:
Надежда Вах

Ас потты тылғаш 28-мит хәтлән вәнлтәты верәт тәты департамент кәщә хә Алексей Дренин онлайн щирн рәпата верләл, олғанн путәртәс, округ мир иньщәсупсәта ястәс.

Хутыса Югра мўвевн вәнлтәты верәт тәлдыйт

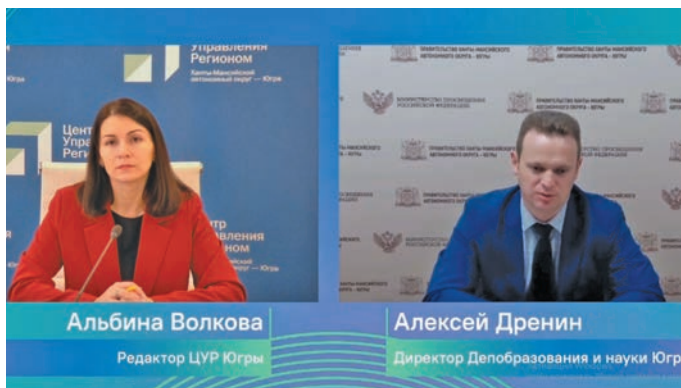
Олңалн лўв путәртәс, хутыса 2023-мит ол мәнәс, муйсәр йилуп верәт тәм олн тывсәт:

» Тәм ванән мўң государственной итоговой аттестация вер етшуптәсүв. Тәм ол яң щурәс январем 11 класс етшуптумелн экзаменәт мәсәт, хәс щурәс январем – 9 класс етшуптумелн. Мосл лупты, Россия мўвевн па тәхет киньщи январемлўв ямәшәк экзаменәт мәсәт, щирн лупты мосл, округевн январемәт яма па тәса вәнлтәлдыйт. Экзаменәт мәты пурайн тәта вет щурәс хәннәхә рәпитәс. Рособрнадзор тәхи ех щирн, мўң мўвевн иса яма па тәса щи вер мәнәс.

Щәлта Алексей Дренин лупәс, хуты 2023-2024-мит олн январемәт әшколаятн йилуп щирн вәнлтәты олңитсыйт. Интәм Югра хущи иса әшколаятн пушхиет йилуп образовательной программа хўват вәнлтәлдыйт.

» Тәм пўш «Российское движение детей и молодежи» немпи вер тәты олңитсүв, – лупәс А. Дренин. – Щимәщтәхетин иса әшколаятн, колледжәтн па университетәтн пўншсыйт. Округев эвәлт ин 22 щурәс январем щи тәхия хәншаньщман вәл.

Алексей Анатольевич ясаңдал щирн, тәм ол Югра мўвевн 633 январем әшкола етшуптумелн фе-

деральной щирн мевл посәтн катлуптәсыйт, 325 январем окружной мевл посәт еша холумсәт. Щи тумпи тәм олн олң пўш кашәң экзамен пәта сот балл холумтум январемәт сот щурәс шойт вухн мәсыйт. Щит округ кәщә не Н.В. Комарова поступсы щирн версы. Ищимәщ мойлупсы вухәтн «Всероссийская олимпиада школьников и их наставников» кәсупсыйн нух питум ех мойләсыйт.

А. Дренин лупәс, Югра мўвев цифровой щирн вәнлтәты верәтн Россия мўвев хўваттыйн па тәхет киньщи олңмит тәхийн вәл:

» Тәм ол ай январемәт хәтл мәр тәйты хотәтн мўң йилуп вер тәты олңитсүв. Олңалн щи йилуп вер 25 хотн версүв, әңкетәшәтә щит шеңк мәстәс. Лыв кашәң хәтл онлайн щирн уша павәтләт, тәм хәтлән лыв январемәт муй ләс, хутыса юнтәс, холләс муй әнтә. Щи олңалн воспитателәт кашәң

щосн электронной щирн хәншийдләт. Тәм сүс вўш эвәлт мўң щи вер иса садикәтн версүв.

Вәнлтәты верәт тәты департамент кәщә хә эвәлт уша павәтсүв, Югра мўвевн итәх колледжәтн январемәт йилуп щирн вәнлтәты питсыйт, щит ЮГУ хуща колледж па Когалымской политехнической колледж хущи. Щи вер Россия мўвев кәщә хә В.В. Путин поступсы щирн версы. Интәм 1240 январем йилуп щирн щәта вәнлтәйл.

Щи юпийн А. Дренин «Школа 21» йилуп вер олңалн ясаң тәс. Щи унтәсн 18 ол юпийн иса хуятәт ИТ хущи профессия холумты щир тәйләт.

Сургутской государственной университет «Приоритет 20-30» Россия мўвтел верә лүңәс. Щәта вәнлтәлүм айлат ех научной непекәт хәншләт. Щи вер пәта университет 2024-мит олн сот миллион шойт вух грант нәтупсыйн мәлы. Айлат ех пәта щит мосты вер.

Щәлта А. Дренин иньщәссы, кашәң ол муй әнтә Югра мўвевн олңмит класса мәнты январемәт округ кәщә эвәлт мойлупсыйн мәлдыйт. Лўв ястәс, кашәң январем олңмит пўш әшколая мәнтәлн «Мой край – моя Югра» немпи киникайн мойләды, щит январемәт пәта мосты па ущхўль киника.

Тәм ол ван хәтлуп тылғашн Когалым вошн Пермской университет филиал пўншды. Щәта имухты 380 айлат хуят вәнлтәйлдыт питл. Щит вән па ләщкам вәнлтәйлдыт хотәт па вәлды-холды хот. Вән емаңхәтл щәта 2024-мит олн тәнлуп тылғашн верды, щи тәхи пўншды.

Щәлта Алексей Дренин лупәс, хуты тәм ол округевн вет әшкола пўншды, щит Нижневартовск вошн, хәлум әшкола Кондинской районән, Емвошн. 2024-мит олн па лапәт вән әшкола пўншды, щит Емвошн кәт әшкола, Белый Яр вошн Сәрханл районән, Когалым, Нягань, Урай па Сәрханл вошәтн.

Щи юпийн департамент кәщә иньщәссы, муйсәр колледжән округевн мәшәң хуят вәнлтәйлдыт щир тәйл. Лўв ястәс, тәта лапәт колледж хущи мәшәң ех вәнлтәйлдыт вўлдыйт, тәп дыведа психолого-медико-педагогической комиссия эвәлт непек тәты мосл. Щит Нижневартовской строительной, Советской, Сургутской, Лангепасской, Нижневартовской политехнической, Междуреченской, Ханты-Мансийской технологического-педагогической колледжәт.

Путәр хәншәс:
Надежда Рагимова

Югра мўвевн рэпатайды ёх шимда йис

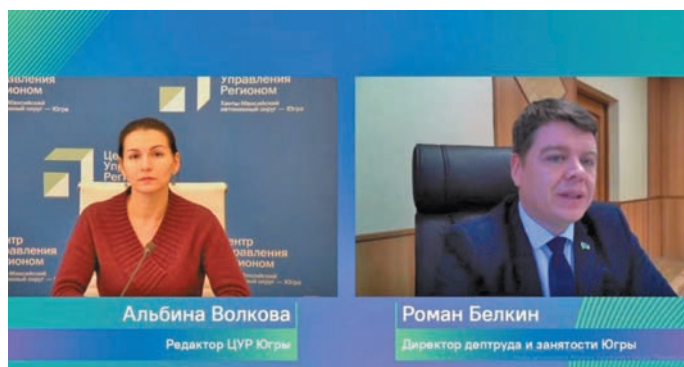
Ши олаңан округ рэпата вера́т тэты департамент кэ́ща хэ Роман Белкин онлайн щирн лэ́щатум мирхот пурайн ястэ́с. Щит округ вэлупсы лэ́щатты та́хи редактор не Альбина Волкова тэс. Роман Белкин лупэ́с, муй щирн округев ханнехуя́тата рэпата ма́ты вер лэ́щатман вэл:

» Там ол Югра мўвевн рэпата а́н та́йты ёх шимда йис – 0,29%, щиты Россия мўвев луватт́йин мўң нýдмит та́хийн вэлдүв. Ши вер мўвтед мир рэпата лэ́щатты та́хи ёх щирн, мўң округев 10-мит та́хийн вэл. Инта́м «Работа в России» портал ху́ща 23 шура́с рэпата ола́ңан ханшман вэл.

Вэ́йтантупсы тэты не Альбина Волкова та́м департамент рэпата ола́ңан иньщэ́сэс, Р.М. Белкин путэ́ртэс:

» Ма мўң рэпатаев ола́ңан ай кина альдум. Ин рэпата кáншты вер ху́дыева «Работа в России» электронной та́хия версы. Ин ши ут унтасн рáхл имухты Россия мўвев хэ́лум та́хийн рэпата кáншты, резюме па вохты не́пек ханшты. Щиты мўң 7700 хуя́т па́та рэпата вэ́йтсүв.

Ши тумпи а́школайтн 10-11-мит классáтн вэнл-тыйлты нявремáт пи́ла рэпитлүв. Щиты 3,6 балл муй па шимáлшáк балл та́йты нявремáта рэпата вэ́йтты не́тлүв. Ши вер «Газпром Трансгаз Югорск» немпи мўв илпи питы вуй па газ вўты та́хи кэ́щайт пи́ла Советской па Югорск вошнáнáн политехнической колледжнáн тэлүв. Ши я́м вер елды иса округев луватт́йин тэты питлүв. Щиты, мосáн, 150 няврем

вэнлталүв па дыв рэпата вэ́йтлэ́т.

«Труд крут!» вер тэты питсүв. Щиты нявремáт а́ңкилал муй па ащилал пи́ла и та́хийн рэпитлэ́т. Щиты 137 няврем а́ңкет-ащет пи́ла рэпитты питсáт.

«Центр занятости» ху́ща «Нáң ху́дыева верты веритлáн!» немпи не́ңáт па́та та́хет рэпитты олңитсáт. Ши вер «Единая Россия» партия ёх пи́ла тэлүв. Щиты 1700 не щив я́ңхмед ю́пийн 40% хуя́т, щит 700 хуя́т рэпата вэ́йтсáт муй па дыв сáттэ́ла вер пўншсáт.

«Мой наставник» вер тэлүв, ин мўң та́хев кáт не ЮГУ ху́ща вэнлтыйл-ты эве́ңан рэпитты вэнл-талңáн.

Тáм вэ́йтантупсыйн Р.М. Белкин путэ́ртэс, муй щирн елды «Центр занятости» та́хийн йилуп щирн рэпата лэ́щатты мосл. Ешавэл округев луватт́йин 18 та́хи и та́хия лу́ңлэ́т щит «Центр занятости Югры».

Елды кэ́ща хэ эвáлт уша йис, ху́ты ин Ёмвошн «Центр занятости населения» МФЦ ху́ща тэсы.

Э́хáт округ мир кэ́ща эвáлт арсыр верáт ола́ңан иньщэ́ссáт. Сэрханл вошáң хэ иньщэ́сáс, ху́та дыв вошелн «самозаня-тый» статус верты рáхл? Р.М. Белкин ю́хды лупэ́с, ин телефон ху́ща «Мой налог» приложение вер-ты мосл па щáта ши нем лэ́щатты рáхл. Ши тумпи лупэ́с, ху́ты «самозанятый» ханнехэ вухáң не́тупсы ё́ша холумты веритл. Ши па́та ханнехэя «Служба занятости» ху́ща я́ңхты мосл, щит Сэрханл вошн Иван Крылов вош ху́лы, 21-мит хотн вэл па щáта вохты не́пек ханшты. Ши тумпи «Работа в России» сайт ху́ща вохты не́пек ханшты, бизнес-план а́льты. Ши ю́пийн «Фонд поддержки предпринимателей» ёх ши не́пекáт вантлэ́т, тўңмáт-лэ́т, тэп ши ю́пийн вух вохты рáхл.

Вэ́йтантупсыйн Р.М. Белкин лупэ́с, да́ля ма́нум

ёх рэпитты та́хет хáщ-лэ́т. Да́ль эвáлт керлум ханнехэ хэ́лум ты́лáщ ма́р рэпатаеда а́н ю́хтáл ки, ши пурайн кэ́ща веритл «Трудовой договор» ел-ды а́н тэты.

Иньщэ́ссы, «Центр занятости» ёх муй щирн да́ля ма́нум хуя́тáта пдыв хоттел ёхда́ла не́тты веритлэ́т? Р.М. Белкин ю́хды лупэ́с:

» Па муй, ши хуя́тáт па́та 9 арсыр не́тупсы вэл. Щит рэпата вэ́йтты, дыв сáттэ́ла вер пўнш-ты, елды па верáта вэнл-тыйлты па па не́тупсэ́т. Ши не́тупсэ́т тэты щира «Защитники Отечества» государственной фонд па социальной верáт тэты департамент ёх пи́ла и нумáсн рэпитлүв. Ши па́та «Кашащты не́пекáт» ху́ща ё́ш посáт пунсүв. Ма щиремн, мўң и́йха я́ма рэпитлүв. Да́ля ма́нум 77 хуя́т па дыв хоттел ёхда́л мў́ңева не́тупсэ́т ола́ңан вохты не́пекáт ханшсáт, мўң ху́дыева не́тáслүв.

Э́хáт «Ярмарка вакансий» вер ола́ңан иньщэ́ссы. Кэ́ща хэ я́стэ́с:

» Там ол Россия мўвев рэпата верáт тэты министерства поступсы ху́ват, та́м вер кáт щира лэ́щатсы. Щáта 414 кэ́ща 2500 рэпата а́льман рэпитсáт. Щáта 11 шура́с хуя́т рэпата кáншсáт, 776 хуя́т рэпатай́ңа йисáт, щит я́ң процент а́рат хуя́т. Мосл лупты, мўң ху́щева 2500 рэпата а́н та́йты хуя́т вэл.

Путэ́р ханшáс:
Людмила Гурьева

Ас потты тылаш 21-мит хәтәлн «Югра-Классик» немуп хотн Ёмвошн Мүвтөл мирәт мұвәт-йиңкәт лавәлты «Спасти и сохранить» немуп ХХ-мит вер ләп тәхәрсы. Округ арсыр кәчайт путәртсәт, хуты 20 ол мәр рәпитсәт, шәлта сыр-сыр ванлтупсәтн муй кәсупсәтн нух питум хәйт па неңәт Г.Ф. Бухтин немуп вухәң мойлупсыин юкәнтсыйт.

Мүв-авәт лавәлты щира арсыр мирхотәт версыйт

Мет олаң ясаң тәм вән етнхотн округ кәщә ләңкәр неңа па «Спасти и сохранить» мұвәт-йиңкәт лавәлты верәт кәщәя Ольга Литовая мәсы. Ий-ха әктәшум хәннехуятәт елпийн лүв лупәс:

» Мүң экология щирн ләщәтум вера юхи хәшум 20 ол мәр араттедн 87 па хон пелкәт па 82 Россия хон пеләк арсыр мұвәт ийха пилтәщсәт. Лыв күтәдн тәмхәтл хәткәм миллион сыр-сыр мир хәннехуятәт. Тәм вулаң вер ләщәтмев унтасн мұң округевн па па мұвәтн вәлты-холты хәннехәйт ин арсыр йилдуп проектәт, адисупсәт муй ванлтупсәт кашәң олаңтн мұвәт-йиңкәт лавәлты пәта верты пилтәсәт. Щиты 2017-мит одн Лаңкипос вош мет ай няврәмәт хәтл мәр тәйтә хотәл хуца ищи «Ай пухәт па эвет рәт мұвөл шавиләт» немуп тәхи немәсыя пүншсәт. Тәм хәтләтн округев луватн 160-кәм әшколаитн, колледжәтн, университетәтн вәндтәйлдты әи әх эвәлт 50-кәм щурәс хәннехә ищиты мұвәт па йиңкәт лавәлты верәта катләссәт. Нижневартоск вошн атәлт щирн волонтер немуп няврәмәт рәпитты пилтәсәт. Щәлта Ләңәл юханәва па Вән Асәва 100-кәм миллион арат мухсәң па 34-кәм миллион сәх па щухәр нәлкәт есәлсыйт, ләдн аршәк тынәң хүд йиңкәлүвн ат вәс па елды

ямсыева енмәс. «Спасти и сохранить» немуп верәт иса кашәң ол мәр верты унтасн мұв илпи тәш кәншты хәннехәйт ищиты лыв рәпатайдал сыстама ин ләщәтләт. Юхи хәшум олаңтн лыв немәсыя арсыр попутной нефтяной газ катәлдты щир йилпатсәт. Щи пәта мұң хулиева ям лыл шүвн тәм йисн па елды ләлты веритлүв. Щимәш әмәңхәтләт вән унтас округев хәннехуятәта тәләт.

Округев кәщә ләңкәр не ясәт юпийн етнхот верты әхлүв әйкел тәсәт па лупсәт, хуты 2009-мит ол вүш эвәлт округев мұв илпи тәш кәншты тәхет күтн кәсупсы верлы, мәта утәл, мет ар нефть па газ холумтәл па мет сыстама арсыр рәпатайт ләщәтл. Лыв ясәңдал эвәлт уша йис, хуты «Петрадәкнефть», «Варьеганнефть», «Ритәк» муй па «Салым Петролеум Девелопмент» тәхет әх мет

ар мұв илпи тәш холумләт. Щи верәт тумпийн лыв рәпитты тәхидәл иса сыстама па яма тәйләт.

Щимәш верәт пәта округев эвәлт лыв кәщә әхләл сыр-сыр мойлупсәтн кәтлуптәсыйт па ишәксыйт.

Мұв илпи тәш кәншты тәхи кәчайт мойлупсыин миом юпийн етнхот тәты хәннехәйт путәртсәт, хуты сырыя Геннадий Фёдорович Бухтин ар унтас «Спасти и сохранить» немуп верәта тәс. Вантә, лүв ям арат ол мәр мұвәт-йиңкәт лавәлты щирәт олаңан арсыр верәт Югра мұвн тәс па тўңширәңә ләщәтәс. Кашәң ол тәмәш мұвтөл мирәт әмәңхәтләт мәнты пурайн Геннадий Бухтин шеңк яма мұвәт-йиңкәт округ луватн лавлум тәхета муй па әл хәннехуятәта вулаң мойлупсәт мәты йәңхәс.

Щи пәта арсыр хон пелкәтн вәлты па ратива хәләнты хәннехуятәт иса

ийха әктәшийлсәт, әхәт «Спасти и сохранить» верат верты пилтәщсәт.

Тәмхәтл щи тәхел лыв Г.Ф. Бухтин шәңәт немн юкәнтсәл. Округ кәщә әхлүвн Геннадий Фёдорович сурма питмәл юпийн яма па тўңширәңә кашәң вер ләщәтмәл па рәпитмәл пәта «Почётный гражданин Ханты-Мансийского автономного округа - Югры» немн кәтлуптәсы. Щи пәта әхәт Г.Ф. Бухтин немуп мойлупсы округевн версы. Юхи хәшум олаңтн щи вухәң мойлупсыин немәсыя тәп щимәш тәхет па хәннехуятәт мәлдыит, мәта утәт па хуйтат аршәк унтас мұвәт-йиңкәт лавәлты щирәтн версәт.

Тәм «Спасти и сохранить» етнхот ләп тәхәрты вер пурайн Г.Ф. Бухтин немуп мойлупсыин ар хәннехә округ эвәлт юкәнтсыйт, щит Елена Митяшева Ёмвош эвәлт, Талинка вош Октябрьской район әшколайн вәндтәйлдты эви Ольга Стыцюк, Мидхат Хасанов Радужный вош эвәлт. Щи хәннехуятәт ям ар унтас мұвәт па йиңкәт лавәлты верәта вәлупсәл хүватн веритты кемн тәләт.

Юхи хәшум күтн Россия мұвев ЮНЕСКО тәхикәщә не Ксения Гавердовская әйкел тәс. Лүв путәртәс, хуты «Спасти и сохранить» вер пилә лыв 20 ол мәр иса ийха вәлдәт па рәпитләт. Лүв щирәлн, елды ищиты яма мұвәт-йиңкәт мұң Югра йис мұвевн лавәлтыя мосл.

Путәр хәншәс:
Владимир Енов

Округ кэщайт рэпата олаңан лупсат

Тата мосванан Ас потты тылащ 30-мит хаталн Ёмвошн округев арсыр кэщайт немасыя мирхот версат. Щитэл, манум пурайн дыв вантсат па тунцираңа арталасат, муй ширн 2023-мит олн Югра правительства хот хуца мет мосты рэпатайт лэщатсыйт. Щи тумпийн лупсат, муйсар верат олаңан округ кэщаев Наталья Комарова ал ханнехуятат елпийн там пущ верум ясналн сыр-сыр айкелат лэщатас.

Мосл лупты, хути тамаш вэн мирхота ийха Югра мыв дума хуца вэлты депутат ехлыв, округев арсыр тахет па районат эвалт акташум кэщайт, осатахет, культура хуца рэпитты ханнехуятат юхтыйлсат. Мирхотн вэлум хэйт па неңат округев кэща Н. Комарова ал хуятата верум яснат эвалт путартсат па щимаш

вулаң нумас хулыева елды вусат, лалн 2024-мит ийлап юхатты олэвн арсыр мират пилана па лэхсаңа вэлтыхолты шират тэса лэщатты. Рущ ширн, «Народное сплочение» мывевн елды вэлтыхолты ширевн верты мосл.

ЩИ киньша Югорск вошаң йис пурмасат шавиты хот эвалт юхтум не Надежда Костылева мир-

хот верум пурайн тамиты путартас:

» *Ин муң хуцева вэлты ханнехуятат дыв кутэлн нэмассат па щимаш поступсыя юхатсат: там йисн енутмы айлат пухат па эвет иса ай пура вущ эвалт щиты ванлтаты мосл, лалн дыв, вана йитэлн, аңкел-ащел, сема питум мывел па дыв пундэлн*

вэлты ханнехэйт саман, мосман ат тайсат. Тэп щи пурайн Югра мывевн яма па лэхсаңа вэлты питлыв.

Юхи хашум пурайн там мирхота юхтум па СВО далын вэлум ханнехэ Руслан Александров нэхмас, хути там йисн «Патриоты Югры» немуп тахи айлтыева лэщатты мосл. Вантэ, щи унтасн пухат па эвет немасыя арсыр нэтупсы верата даясты ехлыва хуцты рэхл.

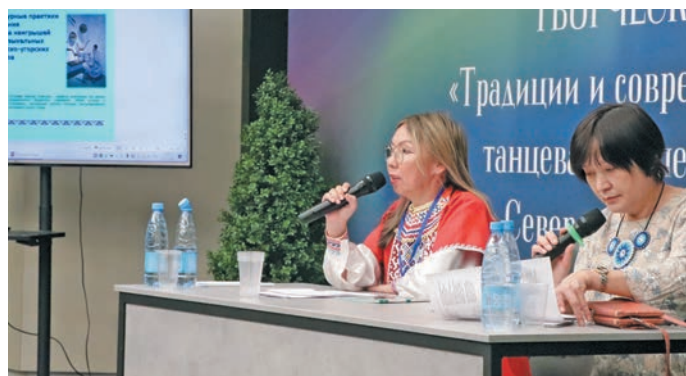
Ханты ясаңа тулмащтас:
Владимир Носкин

Йис арат-моньщат давалты верат

Ас потты тылащ 16-19-мит хатлатн Москва хон вошевн Россия мывев арсыр увас мыв йират эвалт ийха акташум ханнехуятат йис якат-арат, путрат, моньщат давалты шират олаңан путремасат. Там вэйтантупсы увас миратн наука ширн лэщатсы, щив якат, арат, путрат па моньщат вэйтты ханнехуятат арсыр мыват эвалт юхтыйлсат.

Мирхот манум пурайн хэйт па неңат путартсат, муй ширн юхи хашум олатн шуши мират йис вэлупсы хурасат ямсыева давалтыя рэхл, лалн елды дыв ищиты ат вэсат. Щи верат тумпийн кашаң якты-ариты тахи щи мурта тэса па хурамана лэщатты мосл, лалн вантты ханнехэйт саман па мосман щитат ат тайсат, елды па ям ясаңан ат нэмалмасат.

Хэн ар пелак ханнехэрэт яснел, вэлтыхолты ширдал, йис путардал па моньщал, якты хурасдал па ардал тунцираңа вэйтлат па тэса тайлат, щит немудты пураитн лывел ищипа юрематы ан веритлат. Тэп щи вер патта там йисн айлат ех пил рэпитты мосл, катра ширн якты, ариты, моньщат моньщты рэт

Н.Б. Костылева мирхотн

мирдал хурасн хурамана ванлтыйлты.

Мет даварт вер там йисн, хэн увас мир ехлыв рэт яснел иса юремалат. Щалта рэт ясаңан ан хошты ханнехуятат вэлтыхолты ширдал хулыева вэтшалат, якат-арат, моньщат ищиты ямсыева ан нэмлат. Там кутатн тэп увас мирев эвалт вэлты хэйт па неңат, мата хуятат иса

айтелн йис вэлупсы шират вантсат, арат муй моньщат хэлантман енутсат, ищиты шуши ехлыв верат елды тэты па ванлтаты веритлат.

Там мирхот манум пурайн Югорск вошаң йис пурмасат шавиты хотн рэпитты не Надежда Костылева путартас, муй хурасуп нараслаты юхат катра пурайн вухалят тайсат. Эхат щитдал тэп музей хот хуца

тайты пурмаса ювмел. Вантэ, немудты ханнехэ щиты тунцираңа юнттыя ан хошас.

Тэп юхи хашум олатн Югорск вош хуца щи нарас юхатн Екатерина Могуш, Людмила Волкова па Дарья Белова ар ширн нараслаты питсат.

Щалта Надежда Костылева ийха юхтум неңата ванлтас, муй ширн йис пурайн лыв аңкакел Татьяна Сергеевна Кондина «Ём воцты» як якас.

Як хурасл ванлтум юпийн лыв лупас, муй ширн там йисн ханты неңат якат ищиты хурамана якты па арсыр мир елпийн хурамана ванлтатыя.

Там мирхотэл манум унтасн елды немасыя йилуп киника есалды, мата утел хуца арсыр увас мират ханшлат, муй ширн йис верат елды тэлт.

Надежда Русмиленко
лэщатум айкелат ширн
ханты ясаңа тулмащтас:
Владимир Енов

Ёмвошн Ас потты тылщ 28-мит хатлән «Коренные народы в современном мире: актуальные проблемы сохранения этнокультурного достояния» мирхот вәс. Там әктупсы Югорской государственной университет хуща рәпитты ёх ләщәтсәт, дыв «Центр народов Севера» нәмуп тәхийн рәпитләт.

Увәс мир йис верәт олаңән путәртсәт

Актупсыя культура хуща рәпитты ёх юхәтсәт, ныврем па айлат ёх вәндләтты ёх, университет хуща вәндләтты айлат хуятәт па арсыр мир, мәта ёх увәс верәт пәда нумәсләл вәлләт па увәс мир вәлупсы наука щира вәндләләт. Карты щүңкәт мухты округ луваттыйн вәлты ёхлүв докладәт хәләнтты па путәртты пищ тәйсәт.

Актупсы олаңитты елпийн мир пәда ям вүща ясаң Татьяна Степановна Гоголева путәртәс, лүв Югра Дума хуща ләпәтмит созывн депутата вәл. Лүв ясаңлән:

» Увәс мирев округев луваттыйн ар тәхетн ар щира вәлләт, там йисн дыв йис нумәсләл, йис хәнты па вухаль верләл веравана тәйтты мосл. Щи пәта тәмәщ әктупсәт – мосты верәт, тәта вән учёной ёх әкумсәт па ар айлат ёх юхәтсәт, ям щи, дыв күтәлн путәртты питләт.

Пленарной заседания хуща исторической наукайт кандидат, ЮГУ доцент не Т.А. Молданова вәс. Лүв докладәл хуща путәртәс, муй вүрн хәнты па вухаль ёх йис верәт юврая керләтты питсәт. Мет олаң увәс мирев дыв йис вәлупсәл щира вәсәт, хурамәң ләмәтләтты сүхәт ёнтсәт, муйсәр пурмәс тәйсәт, иса тәс ёшн вермән вәсәт. Щи пәта тәмәщ верәт пәда ин па вантты

Мирхот тәты неңәт

әмәщ. Советской ләщ нәпәта питум юпийн увәс мир пәта имухты йилуп поступсәт хәншты питсайт. Щи поступсәт щира мәтты йис вәлупсийн вәлты ән рәхл, мүйвәл мирева ищира, социалистической вәлупсы щира вәлты мосл, и щир вәлупсыя керләтты, и хурасуп хотәтн вәлты, и хурасуп ләмәтләтты сүх тәйтты мосл. Щи нәпәтн арал пәләк увәс мирев вош хәрәта павәтсайт па әңкет-әщет йис верәт дыв юремәтты питсәт. Щит хуты вера атум, мир тәйтты хурамәң верәт вәшты питсәт. Щи пәта художникәт Союз хуща поступсы етәс, муй вүрн щи верәт елды тәты. Советской ләщ хулам юпийн мүйвә луват мирәт йис вәлупсы, йис верәт пәда кәщайлүв йма вантты питсәт, мира мәстәтты поступсәт етсәт. Щи нәпәтн увәс мирев вера рүщ вәлупсы щира керләсәт па йис верәт юремәтты питсәт. Тәп вәнт кәртәтн вәлты ёх па вүды

тәйтты ёх хуща щи йис верәт худна хәщсәт.

Искусствовед ими Н.Н. Фёдорова Югра хуща верты хурамәң пурмәсәт олаңән доклад верәс. Лүв хүв мәр путәртәс, муй пәта хурамәң пурмәсәт тәм йисн вера мосләт па муй вүрн щи верәт елды ушәң щира тәты пищ вәл.

Мүйв-авәт па Хәннехә музей хуща рәпитты исторической наукайт доктор Н.А. Тучкова доклад хуща путәртәс, муй вүрн хәнтәт па вухаль ёх дывты нәмәтман тәйләл, па муй вүрн па мүйв хәнтәт па вухаль ёх олаңән путәртләт. Хәнтәт хуты арсыр Най-Вәртмәсты арсыр мүйвәтн вәлләт па арщира дывты альщәләл: кәсум ёх, охаң ёх, Ас ёх па арщир ёх.

«Союз мастеров традиционных промыслов коренных народов Ханты-Мансийского автономного округа – Югры» хуща вәлты кәтңән Н.Г.

Алексеева па Е.В. Вьюткина путәртсәңән, муй вүрн вухаль ёх Саранпауль хуща йис верәт пәда керләсәт.

Иса хәлүм секция «Народное искусство», «История. Этнография, Археология» па «Филология» вәс. Олаң секцияйн вәлүм ёх докладәт – щит йис хурамәң верәт олаңән. Муй вүрн арсыр мүйв хәнтәт, вухаль па юрн ёх юкан щира йис верәт версәт па муй пәта йис верәт арсыр мүйвәтн ар щира верты мосл. Ёха әмәщ вәс хәләнтты Н.А. Молданова, С.М. Астапович, Е.П. Новьюхова, Е.Н. Ермакова па па ёх путәртум путрәт. Кимәт секция хуща В.Ю. Кондин, Л.С. Поршунова, А.В. Родионова, Н.В. Сайнакова В.В. Билоус па па ёх ясаң тәйсәт. Щәта арсыр верәт олаңән путәр мәнәс, мүйв-йиңкев олаңән, йис путрәт олаңән, пурмәс лавәлты хотәт олаңән па па арсыр верәт олаңән. Хәлмит секция хуща увәс мир ясаң олаңән путәртсәт, щәта учёный мир эвәлт ясаң тәйс исторической наукайт кандидат хә Т.А. Молданов, лүв пүпи хотн ещәлт ариты арәт олаңән путәртәс. Там секция хуща мет ар вәндләтты айлат ёх докладәт тәйсәт, щит яң хуят. Нывремәт ясаң пәда ки керләсәт, щит хүты вера ям.

Мирхот етшум юпийн әкмум ёх резолюция непек хәншсәт, муй вүрн тәм конференция хуща путәртум верәт елды вәлупсыя тәты.

Путәр хәншәс:
Пётр Молданов

Тәм пұш ма Сұмәтвоша командировка яңмемн арсыр хуятат пидә вәйтантийлсум. Щәта ма Валентина Андреевна Решетникова пидә путәртсум, лүв 25 ол Сұмәтвош районән няврем сема питты хотн кәщә неңә рәпитмал. Ши тумпи методической хот йитн хүв мәр рәпата тәс. Рәпитты неңдала лыв хәншты непекал, яма тўңмашты нәтәс.

Ащел, вер елды тәлдә

Лүв 1960-мит одн Ванзетур кәртән сема питәс. Ёмвошн леккара вәндтәты училищайн вәндтылдәс па 1980-мит одн щит етшуптәслә. 1984-мит одн Ванзетур кәрта мәнәс, щәта леккара хуят мосәс. Щәта лүв пәльницайн атәлт рәпитты питәс. Ащел па хәнты тәта хәлум тәл леккара рәпитәс.

Валентина Андреевна ши вәлум пурайл олаңән шеңк әмәщ путәртты:

» Муң районәв хуца мет ям леккара хот Ванзетур кәртән вәс. Кәрт күтупн хот омсәс, щәта пәльница вәс. Кәт пеләкн леккара хуятат вәсәт. И пеләкн мўң вәсүв. Ащем ов якан хулт вүлдә па лүв леккара хотн, хән етшәл рәпитты, ов пүншләлә па лүв юдн мўң пиләва. Ма пәтема ши пура шеңк ям вәс.

Ащем – Андрей Алексеевич Головин, аңкем – Нина Федоровна Головина, ши пурайн лын иса мўң районәв хуца вәйтсайңән. Ащем па аңкем олңәлн Түкьякәң кәртән вәсәңн, әхәт па Ванзетура касәлсәңн. Ши пурайн лыв айлат әх, тәс, кен, каркамәт рәпитты вўша вәсәт. Ащем имухты рәпатая вўса, ши пурайн комсомол кәщя верса. Аңкем ими совхоз фермайн рәпитәс, мисәт пәсәс, па зверофермайн иши каркам нә вәс.

Щәлдә Валентина Андреевна путәртәс:

» Ин 1963-мит одн мўң

▲ В.А. Решетникова. С. Сатина верум хур

Сұмәтвоша вәлды мәнсүв. Щәта ащем санитарной авиацияйн рәпитты китса, район хұват яңхәс. Аңкем па ай няврем лўңәттн непека хотн рәпитты питәс. Мәнәма шеңк әмәщ па ям щив яңхты вәс. Ма щәта киникайт лўңәттн хотн енумсум. Хән аңкем пенсияя мәнәс, ай ашколайн иши непека мәты тәхийн рәпитәс. Ащем район пәльница профсоюз кәщя павәтсы. Лүв партийной хуята вәс, районәв мўв керәтман иса яңхәс, хуят пелә сәмәң вәс. Ши пурайн лүв мўң леккара хотәв олаңән айт хәншты па әкәттн питәс. Муй щирн леккара вәсәт па рәпитсәт. Лүв Сұмәтвош пәльница 165 ола ювум пәта ши вер непека хәншәс. Ащем

хәлум киника краевед щирн есләс. Леонид Федорович Струсь ин Сұмәтвош пәльница вўраңән стих хәншәс, щәлта па ара верса. Щәта и ям путәр ма ащема ләщәтса ши ар хуца. Хән па ма районәв кәртәт хұват яңхты рәпитман питсум, уша версум, хуты ащем па аңкем ям верум верәт тўңширәңә нәмдәйт, щитәт эвәлт ма иши яма вәйтлүюм.

Валентина Андреевна нәмәлмәслә, хән ая вәс, лүв Сұмәтвош музыкальной хотн шеңк ләңхәс вәндтәылды. Ши пурайн лапкайн нарәсты ут әнтәм вәс. И пурайн Сұмәтвоша вән паржа юхтәс, лапкая фортепиано тәсы. Аңкел

мисәл ел тынысәлә, вух әктәс па эвела фортепиано ләтәс. Валентина щитн юнтты питәс, музыкальной ашколайл, етшуптәслә.

» Ма нявремдәм па хилыдам хулиева музыкальной ашколайн вәндтәылдәсәт. Ин ши вер мўң аңкаңкилүв эвәлт тәйлүв. Щәтәщәсем нарәсты ут верәс па юнтәс, лүв верум утл ин па Швеция мўвн музейн вәл. Немецкой үчәной ики В. Штейниц 1935-мит одн тәм мўва юхтылдәс. Хән Поднавәта па Түкьякәңә яңхәс, хур вўс па хәншәс. Ма аңкаңкем – Марфа Семёновна Ользина – ши пурайн ветхущяң тәла йис. Лүв щәта арийс па моньщәт путәртәс, ши олаңән киникая хәншман вәл. Әхәт па Ёмвош эвәлт хуятәт юхтәылдәсәт. Лыв иши путәрләл па ардал, моньщәләл, непека па ративая хәншийдәсәт.

Ма иньщәссем, ин па муй верл, хән пенсияя мәнәс. Валентина Андреевна ястәс:

» Ин щиты хән омәслум, вет тәл питәс, Сұмәтвош районной пәльницайн ветеранәт Совет тәхи кәщя вәллум. «Медики» немн пунсәв, 80-кем пирәщ хуятәт тәйлүв. Лывела нәтлүв, әмәңхәттәтн мойңа яңхлүв, ям вер верлүв. Лыв мўңев шеңк ләвәлләт. Ма пиләма рәпитты неңдәм шеңк каркамәт, арсыр ям верәт тәса верләт.

Путәр хәншәс:
Светлана Сатина

Вэн леккәр ими кәсупсийн нух питәс

Ёмвош пәльница вэн леккәр ими Елена Кутефа вэн кәсупсийн нух питәс. Тәм кәсупсийн Россия мўвев луваттын пәльница хотәт күтәлн кәссәт. Лўв «Лучший руководитель медицинской организации» щирн олаң тәхи вўс. Мойлупсийн лўв Москва хон вошн катлуптәсы, хута тохтурәт вэн мирхота әктәщәт.

Здравоохранения министр хә Михаил Мурашко мойлупсы мойлумал пурайн мирхота юхтум хуятәта вўща ясәт лупәс.

» Ар ол пәльницайт хуши рәпитты па интәм кәсупсийн нух питум хуятәт – щит щимәщ әх, хуйтат нумсәңәт па рәпитты йма хошләт. Лыв әнтә тәп велщи рәпитты юхтум айлат хуятәт вәндтәләт па лыведа нәтләт, лыв ищи саты вәндтәйлдәт па сора йилуп верәт уша верләт, лупәс М. Мурашко.

Министр хәйн М.А. Мурашко Е.И. Кутефа мойдәлы

Ёмвош вэн пәльница кәща не юхлы ищи ясәт, тәс. Лўв лупәс:

» Кәща хуятәт пәта мойлупсы – щитиса пәльницайн рәпитты әх пәта

мойлупсы. Пәмәщипа ясәң нынана луплум. Мәнәма шеңк әмәщ тәм йм, нумсәң әх пида рәпитты.

Елена Кутефа нәмәсл, хути кәсупсийн нух питты пәта мосл, дәлн рәпата тәхийн хулығыа апрәңа па тўңщирәңа ат рәпитсәт. Лўв щи пәта рәпитты әхдәдә вэн пәмәщипа ясәң тәд. Па мет вән па лутәң ясәң әңкәдә – Людмила Житковая лупәд. Әңкәд ищи вән тохтура вәс па округ мир ймәлты верн 17 тәл, рәпитәс.

Округ пәльница айкел хәнты ясәңа тулмәщтәс:
Надежда Вах

Пуртәнәт тўңщирәңа деты мосл

Россия мўвевн «Неделя борьбы с антимикробной резистентностью» нәмпн вер оңитсы, щи пурайн хәннәхуятәт уша павәтләт, хутыса атум мәшәт мўвева юхәтты пурайн тәдәңа вәлты.

Леккәрәт мәшәң хуятәт антибиотик пуртәнән лекщитләт. Щитәт унтасн инфекционной мәшәт эвәлт шимәлшәк хәннәхә сурма питл, хәннәхәйт мәшлал эвәлт кеншәк лекщитәйлдәт. Тәп щи пуртәнәт тўңщирәңа деты мосл.

» Мосл лупты, антибиотик пуртәнәт мўңева мәшәң әх лекщитты шеңк нәтләт. Тәп щитәт хәннәхә тўңа мәты мосл. Леваса щитәт ки яньщты, едлы антибиотик мәш ймәлты ән нәтл, щирн мәшәң хуят сурма питты

веритл, – лупәс округевн вәлты вудаң аллерголог-иммунолог Вероника Калинкина.

Кашәң хәннәхә мосл тәса вәты, антибиотик пуртән тәп бактерияйт пида рәпитл. Вирус тайты мәшәт щи пуртәнән ән лекщитлдыйт.

» Антибиотик – щит бактерияйт велты пуртән, щи бактерияйт эвәлт хәннәхә инфекцияйн юхәтлы, – лупәс леккәр не. – Хәннәхә тохтурәт таклы щимәщ пуртәнәт яньщты ки оңитл, лўв ән

вәдлә, бактерияйт тайл муй әнтә, щи юпийн лўв мет давәртшәкә мәшитты питл.

Щирн антибиотик пуртәнәт тәп леккәрн миюм нәпек хўват яньщты рәхл. Нын юдн щимәщ пуртән ки тайлдәты, па хуята щитәт ад мияты, хән лыв мәшитты питләт. Лыв олаңдн пәльница ат мәнләт, тохтурәтн тәса ат вантлдыйт, лыв лупләт, муйсәр пуртәнән лыведа лекщитәйлдәты мосл. Щи тумпи мосл тәса вантты, муй арат тыләщ муй ол щи пуртән яньщты рәхл,

катрая ки йил, щит деты яньщты ән рәхл.

» Дәлн нын тәдәңа ат вәсты, мосл кашәң пўш йма па тәса әш длохитты. Мулты атум мәш воша ки юхәтл, щи пурайн мойңа па арсыр тәхета ән йңхты, тәп систам йиңк яньщты, дәтут кавәртман иса овошәт тәса длохитты, мосты пурайн прививкайт пуртәнәт доньщтәты мосл, – лупәс Вероника Калинкина.

Мир тәдәңа вәлты щира рәпитты департамент айкел хәнты ясәңа тулмәщтәс:
Надежда Новыхова

Тэнял, Ёмвошн Мүвтөл, мир вүлөң, ёх вэн мирхот вэс. Ши пурайн тата Россия Увас мўвэт эвэлт арсыр мират вүлү тащ лавалты ёх актэщсат. Дыв күтэлн Якутия мўв эвэлт хэ Роман Дмитриевич Туприн вэс. Ма лўв пилэла вэлупсэл па вүлү тащ лавалты вер олаңан путартсум. Лўв 28 ол вүлү тащ лавалты верл тэллэ, щирн там товийн Якутия мўвн Роман Дмитриевич Туприн «Человек труда» премия холумтас.

Долган мир вүлөң хэ

Роман Дмитриевич, еша нәң олценән путарта.

► Ма – долган мир эвэлт, нөрүм мўвн Юрюң-Хай кэрт Анабарской район Якутия мўвн сема питсум. Ащем-аңкем вүлү тащ лавалман вэсчән. Ма ши вер елды тэты питсум. Мўң кэртэвн вүлү тащ лавалты тәхи хўвн вэл. Хэнтү щата мет яма па апрәңа Илья Спиридонов рәпитас, 1957-мит олн «Герой Социалистического труда» нем холумтас, щирн мўң вүлөң тәхев лўв немалн нематсы.

Ашкола юпийн имухты щата рәпитты питсум – лапәтмит пиркатайн вүлү тащ лавалты хэя вэсум, ветмит разряд холдумсум. 2017-мит олн Якутской государственной сельхозакадемии етшуптасум. Вотас тыләщ 13-мит хәтлән 2019-мит олн мўң вүлү тащ лавалты тәхевн кәщяя йисум.

Нын вүлөң тәхән олаңан еша путарта.

► Мўң Анабарской районэв 73-мит параллель хуща вэл, щит мет увас тәхи. Щит нөрүм мўв. Мўң питревн Красноярской мўв Таймыр пәхәр вэл. Мўң хущева Красноярской мўв эвэлт тәлаң хоттел вүлөң ёх рәпитты юхтылләт, вантэ, мўң хущева вүлөң хуятат ямашәк вәлләт. Интам мўң хущева 13 щурас вүлү, ши тумпи итәх хуятат юкан вүлэт тәйләт, ийха лўңатты ки – 20 щурәскема тәщев

▲ Саха (Якутия) мўв эвэлт мойң ёх. Л. Гурьева верум хур

ши йил. Мўң хущева 90 хуят рәпитл, щит эвэлт нивәл пиркатайн вүлү тащ лавалты 76 хэ па не, вет механизатор, вух лўңатты па мәты хәлум хуят па па рәпатнекәт. Мўң әнтә тәп вүлү тащ лаваллўв, ши тумпи хўд па вой велпәсләлўв, тынәң войт енмәллўв, воньщумутат, тулхәт, нохәр семәт, ямәлтәйлды пәта турнәт әкәтлўв па па верәт тәлўв.

Мўң хўвн атәлт долганской вүлэт енмәлды нумас тәйлўв, ин ши олаңан Якутия мўвев кәщя хә Айсен Николаев пида путартсўв. Лўв лупас, хути кәщяйт вухн нәтләт. Ин ши вер олаңан Анабарской район па Арктической государственной агротехнологической университет кәщяйңән күтн «Кашашты непек» хуща ёш пос пунсәңән. Ши вер яма мәнл ки, мўң мўвевн вүлэт ветмит породая йил.

Айлат ёх вүлү таща рәпитты юхәтләт?

► Айтелн вүлү тащ лавалман енмум айлат ёх елды ши вер тәләт. Кэртәң айлат хуятат вүлү тащ лавалты ән ләңхаләт. Интам вүлү тащ лавалты вера вәнтәйлды айлат ёх мўң тәщевә практика щира вәнтәйлды юхтылләт.

Вүлү тащ лавалты вер – шеңк лавәрт вер, ол мәр 365 хәтлән ищки муй рувәң, ёртәң муй доньшәң, тәп вүлэт лавалты мосл. Щирн ши вер тәп әрәңщомәң хәннехә тэты веритл.

Вүлөң ёхлән кэртәтн вәлты хотәт тәйләт?

► Па муй. Мўң Якутия мўвевн немасыя поступсы вәл, щата хәншман, хути кэртәтн па вошәтн мет сыры вүлөң, ёха хотәт мәты мосл.

1980-мит олаңн нюки хотәтн вәсўв, ши пурайн муйкем арат хәннехә вәс, щимәщ нюки хот версы, щит 3x4 метра муй па вәншәк. Ин вүлү тащлўв

пида касәлман балок хотәт таллўв.

Нын нявремлән рәт долганской ясәң тәйләт?

► Юдн нявремәт пида тәп рәт щирн путартлўв, щирн лыв айтелн долганской ясәң тәйләт, әшколая рўщ ясәң такды юхәтләт. Эвенской ясәң шимл няврем тәйләт. Долганской па эвенской ясәңнән нявремәт әшколайн вәнтләләт.

Муйсәр нўшайт нын хущана вәлләт?

► Россия арсыр мўвәт эвэлт вүлөң ёх и хурпи нўшайт тәйлўв. Ши вер рыночной верәт пурайн лавәртшәк тэты йис. Ши тумпи тўтәң йиңк, летутәт па па мосты пурмәсәт тынәңшәка йисәт. Вүлөң хуятат ай тыләщ вух ёша вүләт. Щәлта па мўң Анабарской районэвн шимл щәхәр вәл, итәх пурайн Красноярской мўва касәллўв, щәлта вухн пундыюв.

Нәң велщи Ёмвоша юхәтсән?

► Па муй. Шеңк хурамәң вошие! Әмәщ, муй щирн тата катра пурайн шуши мир вәсәт. Хәнтәт па вухалят – әрәң мирнән, вантэ, нын йистелн вүлү тащ лавалты вер там пура, мўв илпи питы вуй вўты пура, вәнты тәсты. Мўң хущева тынәң алмаз кев вўты вер яма ләщәтман вәл.

Роман Туприн пида путартас:
Людмила Шульгина

Вэнт кэртäң, ёх

Иван Анатольевич па Елена Никифоровна Ермаковңан вэнт кэртän Когалым вош хонäңän вэлдäңän. Иван Анатольевич äңкел-ашел иса пүш вэнт кэртän, йис вэлупсийн вэснän. Тäm мўвн йистелн Ермаковät ёх вэсät, лыв ёхдал, ёмäң тäхет тäта, лыв ёхдал, шäkäң тäхет тäта. Ермаковңан вэлты кэрт – щит йилуп кэрт, тäта лын 15 ол тумпийн хот омäссäңän. Лын 50-кем вўды тäйлäңän. Кэртäң ёх олäңän ма Елена Никифоровна пида путäртсум.

▲ Ермаковät хоттел ёх

Ма вәдем, нәң Касум мўвими. Еша путәрта, хән нәң Сәрхәңд мўв пела икия мәнсән.

► Ма Касум мўвн сема питсум. Ащем – Никифор Георгиевич, äңкем – Екатерина Николаевна Тарлинңан. Касум äшкола юпийн институт етшуптасум, щäлта па Ёмвошн телевидения хуца рәпитсум. 2006-мит олн икия мәнсум па икем хуца вэнт кэрта щи юхätсум. Лўв вәлмал нәпät иса пүш вўды тäйман вэнт кэртän вәс. Нефтяникät юхтум юпийн вўдылад шимла йисät, ин мўң 50-кем вўды тäйлўв.

Нын муй арат няврем тäйлäтн?

► Вән эвем Валерия, щäлта Анна, Анатолий па мет айём Настенька, лўв ин 11 ода йис. Вән утңадам рәпитлäңän, кätңän худна äшколайн вәндтйилдäңän. Нявремлама вэнт кэртän вэлты вера әмäщ, тәп рәпитты па вәндтйилдты ищи мосл.

Еша путәрта, муй тäхи эвält нын вәлты вух ёша павätлäты, вэнт кэртän вухäң рәпата хән вәл па

тäm арат хәннехәя 50 вўды, алпа, шимл.

► Вэнт кэртän вух рәпитты тäхи äнтә. Щи пäта ма вет ол мәр Когалым хуца музейн рәпитсум, тәп па щи вэнта мәнсум, икемн пида вошн вэлты äн лäңхалман. Икем вэнт шушев тäйты пäта нефтяникät пида кашашты нәпек тäйл. Щи ут щирн вет ол и пүш мўнева «Буран» мийлды, кашäң ол 2,5 тонна бензин па и пүш хәлум тылäщн компенсация вухн мийлдялюв 8 щурäs шойт вух кашäң хотäң ёх пäта. Иса утät яха ки лўңätты – щит 8 щурäs и хәннехә пäта, МРОТ щи киньща ар. 2006-мит олн, хән ма тыв юхätсум, и хәннехә пäта 5 щурäs вәс. Щирн щи арат вух кәс тäйсät, мулты пурмäs, лапка летут лätты пищ вәс. Ин тäm арат вух нәмält тäхия äн тäрумла. Мўң хути иса пүш хўл па воньшумут тыныман вәлдўв. Тәх ол хўл äнтә, тәх ол воньшумут äнтә. Там сўсн воньшумут иса äн енмäs. Щäлта па мўвев-йиңкев сорты пйтäs. Нефтяникät әш ки верлät, дылäң йиңкуп соймät ләп хирлät, йиңк юхан вэнта äн юхätл,

щипäта юханлўв ищи сорлät, хўл äнтә. Щäлта па нефтяникäта пурмäsät тäйты хотät мослät, нефть тäйты хушапät мослät, лыв лантäң ёхум хуца щи утät омсäлтäлät, щипäта лантэв ищи худл. Касум мўвемн ёхум хўват ки шәшумлän, щипурт ар лант, кўр пätэн щив лананл, тäта лант вера шимл, тäm мўвевн иса тäхетн әш, иса тäхетн факел тўтät. Тämиты ки вәлупсы мәнл, вэнт кэртän вўды тäйман вэлты пищ хулаты питл. Щипäта ма нәмäслум, муй вўрн па еллы вэлты па Когалым вошн рўтьщäты тäхи пўншты вўтьщäлум, ин щипäта мўв ёша павätты нәпекät верлум. Ин хути туризм верät округев хуца лэщätлайт, этнотуризм лывела мосл. Ма нявремдам вәндтйилдät, щипäта ма вошн тәх щос хўв мәр вәлдум, щäлта па рўтьщäты хätлätн вэнт кэрта нявремдам тәтьдялум. Ма машина тäйлум, щипäта тäm вер кеншäk, кэртэв вэнта әш тäйлўв, щит 40-кем верста.

Ин мўң поступсы тäйлўв «О нематериальном этнокультурном достоянии Российской Федерации», щипоступсы

щирн йис верät така тäйты мосл. Мўвтел, мир яснätн путäртты пäта ищи поступсы вәл, 10 ол мәр щипоступсы щирн яснätн кәрща тäйты мосл. Нын хуцана тäm верät муй вўрн вәлдät?

► Ин вэнт кэртän вэлты ёх йис пурмäsät худна верлät, йис ләмätлдяты сухät ёнтлät. Ма ищи хәнты ёрнасät, молупшет ёнтлум, äңкем вера ёшäң ими вәс, алпа, мулты мәнема рäkнäs. Вэнт кэртän ёх яснätн худна путäртлät, вош хäра питты ёх рўщ ясäңа керлälät. Ма äн вәдем, нявремдам муйсәр вәлупсийн вэлты питлät. Вән эвәңадам, алпа, рўщ вәлупсыя керлälдän. Пухем хәнты ими ки тәл, щирн вэнт кэртän вэлты питл. Ин хўты тәх хәнты пухät рўщ имет тәлät. Икем хилэл щипкўш вәнтän вәл, тәп рўщ ими тәс, щипäта хот вәлупсэл иса пүш рўщ щира керätман вәл. Щипкўш лўв ям эви, тәп хәнты вәлупсы пела äн вантäl. Йисн хўты муй вўрн вәс, икия ки эви мәнл, ики вәлупсийн вәл, ики яснätн путäртäl.

Путär хәншäs:
Пётр Молданов

Щиты ши вэллүв, муй веритлүв, щит верлүв

Тата мосванан Ас потты тылщ пурайн ма Сүмätвоша яңхсум. Щата ин пенсияйн вэлты леккär хуятät пидä вэйтантыйлсум. Ин нынана Любовь Григорьевна Виноградова (Халтурина) олаңан ханшты лãңхалум.

Л.Г. Виноградова айлат пурайдн

Лүв 1951-мит ол Ас потты тылщ 28-мит хätлän Ай Аңклум кертän Манстär районан сема питäs. Октябрьской кертän лүв äшколая яңхäs, äхät па äшкола юпийн 1965-мит олн Емвоша леккära вэнлтätы училищяя мәнäs, щата вэнлтылäs.

Лүв мәнема путärtäs, хута вäs па рэпитäs. Ащел па äңкел олңалн Ай Аңклум кертän вäsät, äхät кät няврем пидä Касум кэрта касäлсät па щата хүв вäsät. Ащел ики – Григорий Семёнович Халтурин – 1912-мит олн сема питäs, лүв ханты хуят. Лын яйл пидä Ленинград вошн увäs äх вэнлтätы институтн вэнлтыйлсәнän, ши институт 1937-мит олн етшуптäsлэ. Ащел дälясты яңхäs, агитбригада хуща вäs. Нарäs юхн па гармошкайн, баянän яма юнтты хошäs па яма арийс. И пүш лүв агит-

бригада пидä мәнман бомбайн питсайт, ащел хүв госпитальн лекщитсы. Яйл Николай Семёнович Халтурин па 1942-мит олн дälясты мәнäs, щата дälясман хулт пелы тэсы. Ащел юхи юхтäs, рэпитäs, дälьн питум мэш эвält 1959-мит олн äнтэма йис.

Äңкел ими ши пурайн вет нявремдäл пидä хäщäs. Елизавета Ивановна Халтурина (Паршикова) рät мүвд Ай Аңклум кертän вäs. Хән атэлт хäщäs, нявремдäл пидä Сүмätвоша мәнäs, щата пухдäл па эвидал енмälсälэ па вэнлтäслэ. Лүв пälьницайн санитаркая рэпитäs, вәншäk нявремдäлн нётса. Любовь юхан дëпн яйл пидä нйшты яңхäs, апщилал садика тэтълдäслэ.

Лүв путärtäs, хән вэнлтыйлды верл етшуптäsлэ, юхи Сүмätвоша юхтäs. Кэща леккärн Сäран кэрта рэпитты китса, щата санитарной авиацияйн рэпитäs.

» Кева тухдäң холн, рэпитты äх хуща па äл кертäта яңхсүв, хән щив партлаюв. Щата хälум тылщкем рэпитсум. Äхät па Сäран кертän вән леккär хот нявремät пäта молочной кухня пүншсы, ма ши тäхия рэпитты китсаюм. Мүң щата есум йиңк эвält арсыр дëтутät версүв, есум йиңк шумälсүв, простокваша,

Л.Г. Виноградова

Л.Г. Виноградова ай пушхät пидä па рэпитäs

вәрäk, ай няврем дëтут версүв. Муй версүв, щит тынысүв, хәннехуятät шеңк яма вүсät, – лупäs Любовь Григорьевна.

Лүв щата и тäl вäs па икия мәнäs. Икел пидä Сүмätвоша касäлсәнän. Лүв лупäs:

» 1970-мит олн Сүмätвош пälьницайн леккära рэпитты питсум. Па нйлдäң вет тäl садикän леккära ай нявремät пидä рэпитсум. Щäлта ма рүтшчätы мәнсум, рэпиттем вүраңän «Ветеран труда» мевл посна, «Почётный работник общего образования

Российской Федерации» немн мäsьюм.

Яма рэпитмäl, вүраңän лүв арсыр ишäкты непекät тäйл. Лүв хилднëңäl леккär академияйн вэнлтыйл, ин па ай хилэл вантыйл па садика тэтълдäллэ.

Пенсияйн лүв яма рүтшчäl, «Медики» немпи «Дом ветеранов» районной хота яңхäl, волонтер щирн нётл. Ин дыв СВО äх пäта мосты пурмäsät äкätлät, ентäслät па щив китлät.

Путär хәншäs: Светлана Новыхова

Увас мўвем мәнема арят мойлās

Шимāщ нем етнхот тāйс, мāта ут Екатеринбург вошн вэлты ими Раиса Александровна Радужная (эви опрацнемл Квашнина) лэщātās па романс арāt арийс. Щит Ас потты тылāщ 17-мит хātлāн Ёмвошн округ творчества хотн лэщātман вās. Етнхот Фаина Павловна Иштимирова тās.

Етнхот тэты не мет сыры Р.А. Квашнина олāнāн ай тās. Раиса Сўмātвош район Саранпауль кэртāн сема питās, айтелдн юлн арāt хэлāнтās, вантэ, āцкел-ащел тās арисāнāн. Ашкола юпийн Саратов вошн ариты вера вэндтылās. Непекāц айдат эви юхлы Саранпаулькэртāла рэпитты керлās, тāта «Мойт лēх» («Моньщ эш») ариты театр лэщātас па хās ол тās.

Тām етнхот Раиса Радужная āнтэ тэп вэтан рўщ поэтāтн па композиторātн хāншум романсāt арийс, щит тумпи ар пелāk Югра мўв заслуженной рэпатнек культура, ариты, нарāсты вэндтāты хэ, ар сувāt хāншты хуят Дмитрий Георгиевич Агеевāн, вухаль мир поэт Андрей Тархановāн хāншум арāt арийс. Щиты

«Ёмвош олāнāн», «Над долиной ручьёв», «Ма Саранпаулēm», «Сўс алāн», «Аңки олāнāн» па па арāt арийс. Мосл лупты, хуты Владимир Квашнин лўв апщел ищи стихāt хāншāl, Щи стихāt пāта Дмитрий Агеев ар сувāt хāншās – арāt тывсāt. Тāmхātл щитāt ищи хэлāнтсўв.

Раиса Александровна хўвн Екатеринбург вошн вэл, щāта вэндата ювум ёх пила апрāна арсыр мосты верāt верл, ёмāнхātлāt лэщātл, «Уральский ковчег» немпи стихāt хāншты ёх хāра яңхийл, стихāt хāншты ёх пила рэпитл. Тām етнхотн лўв «Колыбельная Екатеринбург» хурамāн ар арийс.

Фаина Иштимирова путāртās, муй щирн Раиса Квашнина пила вэтанāн ийс:

» 1983-мит олн культура хот рэпатнекāt агитбригадайн яң хātл Сўмātвош район арсыр ай кэртāта етнхотāt алты яңхийлсўв. Щи пурайн ма велщи Раиса хурамāн тўрсыйл хэлсэм, шеңк мэстās, муй щирн лўв тās арийл. Щи пура вўш эвālт лўв ма пилнеңиēма ийс. 40 ол лэхсāна вэлдумн.

Тāmхātл «Ёмвош ёх» ариты неңāt Р.А. Радужная Алексей Сенгеповн хāншум «Ма мўвем» ар арисāt.

Щи тумпи Янесса Кузнецова эвие «Сэвāн акань» ар арийс па якās.

Тām етнхотн уша ийс, хуты Раиса айтелдн стихāt лўңātты мосман тāйс. Тām ванāн лўв ищи стихāt хāншты олңитās, «Быть выше суеты» киникайл етās. Лўв мўңева, мойң ёха, «Вэлупсы, щит тэп кэм»

▲ Р.А. Радужная

стихл лўңātсālэ:

Ма лэхсāлам,
нын ал дявтаты,
Муй вās,
щит юхлы āн керлāты.
Па муйкэм арат ол вэлты
хāщās – āн вэлэв,
Щирн интām тāта па
тāmхātл вэлты мосл!
Сām хошум, ям ясāt
мойлāты
Ван, хāнум ёхлўва па
лэхсāлўва,
Тām вэлупсыйн па
хурасуп уй āнтэм,
Нэмман тāяты – вэлупсы
– щит тэп кэм!

Раиса Александровна хўвн Екатеринбург вошн вэл, тэп рэт Сўмātвош районл сāmāна тāйлāлэ. Тāmхātл лўв «Сўмātвош вальс» ар арийс, ясāt Муза Хамтова, ар сувāt Дмитрий Агеев хāншсāнāн.

Юхи хāщум артāн етнхота юхтум мойң ёх Раиса Радужная (Квашнина) ар хошум ясāц лупсāt, āня лыптāt, мойлупсэт мойлāsāt.

Путāр хāншās:
Людмила Гурьева

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№23 (3635), 07.12.2023

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры

Издатель
Департамент внутренней
политики
ХМАО-Югры

Редакция

Директор, главный редактор –
Динисламова С.С.
Телефон (3467) 33-36-82

Заместитель главного
редактора – **Рагимова Н.В.**
Телефон (3467) 33-24-02

Ответственный секретарь –
Вах Н.И.
Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52

Е-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, 14.

Индексы **04393, 54393**

Тираж **2166** экз.

Заказ **5803**

Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в
сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

12+

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаций
не обязательно отражает
точку зрения редакции.